

5. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: посіб. К.: Ленвіт, 2012 . 64 с.

Каленюк Ігор Володимирович

Студент факультету фінансів

Тернопільського національного економічного університету

Квасниця Оксана Василівна

Канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

Тернопільського національного економічного університету

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В основу побудови вітчизняної соціальної політики має бути покладена концепція соціогуманітарної держави в основі якої закладено формування умов для гармонійного усебічного розвитку людини. Практичне втілення якої полягатиме у перегляді соціальних зобов'язань держави та приведенні їх відповідно до економічних можливостей держави. Соціальна політика передбачає забезпечення соціальної безпеки, регулювання соціальних процесів, реалізацію інтересів споживачів, створення умов для сталого людського розвитку, і займає суттєве місце в механізмі забезпечення потреб людини.

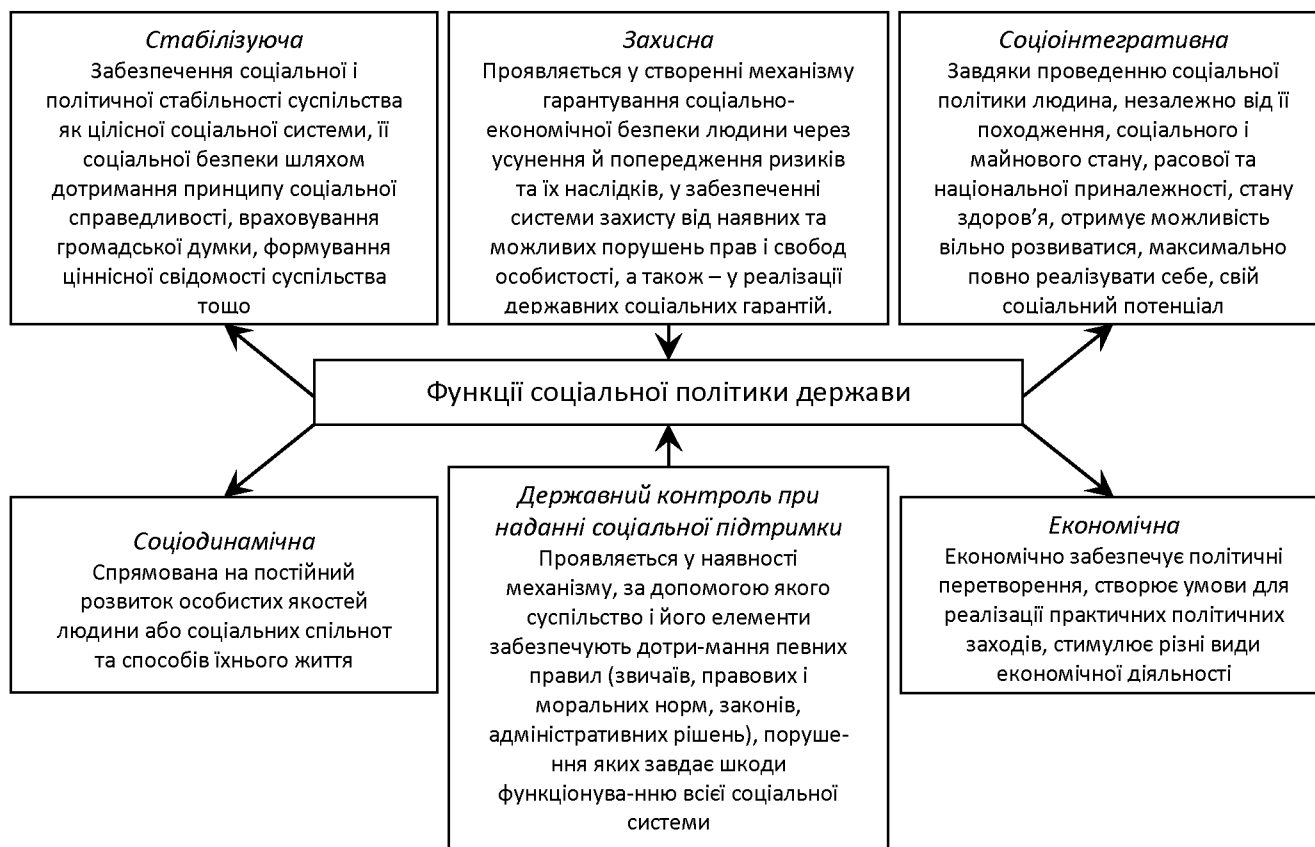
Досягнення стратегічних і тактичних пріоритетів соціальної політики не можливе без розбудови відповідного механізму її реалізації у розрізі трьох складових: нормативно-правової, організаційної та фінансової підсистем. Нормативно-правова складова механізму реалізації соціальної політики має передбачати розробку і затвердження комплексу законодавчих актів, що формують юридичне підґрунтя для прийняття практичних рішень, а саме: визначають коло осіб, на яких поширюються заходи соціального захисту та принципи його надання; закріплюють види та форми матеріальної, фінансової та інших видів допомоги, які надаються в рамках реалізації соціальної політики та ін. Організаційна складова механізму реалізації соціальної політики має передбачати формування системи його організаційного забезпечення, а саме: мережі органів загальної та спеціальної компетенції у соціальній сфері, розподіл повноважень і відповідальності між соціальними органами на різних рівнях адміністративно-територіального устрою та ін.

Фінансовий механізм реалізації соціальної політики передбачає формування джерел фінансових ресурсів, що направляються на виконання відповідних програм і заходів, а також обґрунтований вибір методів, форм та важелів їх використання.

За ринкових умов господарювання соціальна політика реалізується за допомогою фінансових ресурсів усіх економічних агентів: домашніх господарств, суб'єктів господарювання і держави.

Структура соціальної політики України представлена такими складовими: політикою розподілу і перерозподілу суспільного продукту, державною політикою зайнятості та охорони праці, державною політикою у соціальній сфері, державною політикою у сфері соціального захисту та соціального забезпечення населення, демографічною політикою держави, соціоекологічною політикою держави, політикою гармонізації соціально-економічних інтересів.

Найповніше зміст соціальної політики розкривають її функції: стабілізуюча, захисна, соціоінтегративна, соціодинамічна, державний контроль при наданні соціальної підтримки та економічна (рис. 1).

Джерело: побудовано автором за даними [1; 2, с.20]

Рис. 1. Функції соціальної політики держави

Водночас ефективність вирішення нагальних соціальних проблем й досягнення визначених державою соціальних пріоритетів залежить, насамперед, від моделі соціальної політики, яку проводить держава.

Під час реалізації соціальної політики слід дотримуватись відповідних принципів, які дають можливість глибше дослідити алгоритм реалізації державної соціальної політики у різних її формах.

І. В. Яковюк [3, с. 27] виокремлює принципи людської гідності, соціальної справедливості, соціального партнерства (солідарності), автономії суспільних відносин та процесів, соціальних зобов'язань. В. В. Дерєга [4, с. 13] зазначає важливість в реалізації соціальної політики принципів соціальної справедливості (зрівняльний та розподільчий аспекти), соціальної солідарності, індивідуальної соціальної відповідальності, соціального партнерства. Г. С. Лопушняк підкреслює доцільність застосування принципів соціальної справедливості, публічності і прозорості, відкритості, участі, відповідальності, ефективності, відповідності (узгодженості), верховенства права, самозабезпечення та самозахисту, солідарності, співучасті, рівності можливостей, рівноправності, субсидіарності, об'єктивності, демократизму, соціального партнерства, гармонійності розвитку людини, стабільності і безперервності, директивності, трипаризму, єдності теорії та практики, взаємозв'язку, зіставності та порівнянності, історичності, гнучкості, пріоритетності, своєчасності, наукової обґрунтованості, бюджетного контролю [5].

Для того, щоб забезпечити гарантований державою рівень соціального захисту потрібно запровадити систему адресної підтримки соціально незахищених верств населення. Вона реалізується через упорядкування на законодавчому рівні пільг, що надаються різним категоріям населення, регулювання гарантованого державою мінімального сукупного доходу. Для адресної моделі характерна диференціація виконання соціальних функцій держави по відношенню до різних верств населення, перерозподіл соціальних витрат держави на користь найбільш уразливих груп населення, підвищення ефективності соціальної системи, зниження соціальної напруги в суспільстві. Зазначимо, що перевага адресності полягає в більш ефективному використанні коштів для допомоги нужденним. В адресній програмі більша частина коштів витрачається на бідних. Отже, адресуючи соціальний захист, можна збільшити здатність системи забезпечити допомогою саме тих, хто її

потребує, і, з іншого боку, унеможливити доступ до коштів соціальної допомоги тих, для кого вона не призначена.

Соціальна політика сучасної держави повинна бути зорієнтована не лише на підтримку наявного рівня соціальних гарантій і створення механізмів соціального захисту окремих найбільш уразливих соціальних груп, а й на реалізацію довготривалих програм щодо кардинальної зміни основ системи соціального захисту, підвищення її ефективності. Соціальна політика держави повинна формувати економічні пріоритети таким чином, щоб підтримувати легально працюючий бізнес в Україні.

Врахування вищенаведених підходів до класифікації принципів та функціонального призначення соціальної політики дозволить на практиці більш ефективно в фінансовому аспекті реалізовувати державну соціальну політику, що, своєю чергою, суттєво вплине на розвиток суспільних відносин, підвищення суспільного добробуту, рівня та якості життя населення, збільшення тривалості життя, зменшення рівня безробіття та підвищення рівня зайнятості, вдосконалення національної системи соціального захисту населення, підвищення рівня освіченості і здоров'я нації, збільшення доходів громадян тощо.

Література:

1. Скуратівський В.А., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика: навч. посіб. К.: Вид-во УАДУ, 1997. 364 с.
2. Яблочников С.Л., Євась Т.В., Жукова О.А. Стан та проблеми фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні. Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. 2016. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5172>.
3. Яковюк І.В. Про обсяг поняття «соціальна держава» (на основі порівняльного аналізу моделей ФРН і України). Право України. 1998. № 11. С. 26–28.
4. Деріга В.В. Соціальна і гуманітарна політика: навч. посіб. Миколаїв, 2012. 152 с.
5. Лопушняк Г.С. Принципи формування та реалізації державної соціальної політики. Актуальні проблеми державного управління: електрон. наук. фахове вид. 2010. № 1. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/1/10.pdf>.